

DIALOG PRIVIND GĂGĂUZIA

Consolidarea dialogului, a instituțiilor și a coeziunii sociale în Moldova

CMI și Ministerul Educației și Cercetării semnează un Memorandum de înțelegere pentru promovarea educației multilingve și a coeziunii sociale

La 29 mai 2026, CMI – Fundația pentru Pace Marti Ahtisaari și Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova au semnat un Memorandum de înțelegere, prin care au stabilit cadrul de cooperare pentru sprijinirea implementării educației multilingve și consolidarea coeziunii sociale.

Memorandumul prevede cooperarea pentru dezvoltarea educației multilingve, facilitarea schimbului de experiență și bune practici, precum și promovarea dialogului și a participării eficiente a reprezentanților minorităților naționale și a tinerilor în procesele de elaborare a politicilor publice.

O componentă importantă a cooperării o constituie sprijinul acordat Centrului Național de Educație Multilingvă, înființat în parteneriat cu Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, cu sprijinul Suediei. Cooperarea include, de asemenea, activități desfășurate în cadrul proiectului „Coeziune socială prin dialog”, finanțat de Uniunea Europeană, care urmărește consolidarea dialogului intercultural, promovarea participării incluzive a minorităților etnice și lingvistice și încurajarea implicării active a tinerilor în viața publică.

ÎN ACEASTĂ EDIȚIE

CMI ȘI MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII SEMNEAZĂ UN MEMORANDUM DE ÎNȚELEGERE PENTRU PROMOVAREA EDUCAȚIEI MULTILINGVE ȘI A COEZIUNII SOCIALE

REȚEA NAȚIONALĂ DE FORMATORI CREATĂ PENTRU PROMOVAREA EDUCAȚIEI MULTILINGVE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

CMI ADUCE EXPERTIZĂ DIN TIROLUL DE SUD, ROMÂNIA ȘI ESTONIA PENTRU SPRIJINIREA EDUCAȚIEI MULTILINGVE

PARTICIPAREA FEMEILOR CONSOLIDEAZĂ PAȚEA, DIALOGUL ȘI COEZIUNEA SOCIALĂ ÎN GĂGĂUZIA

REFORMA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE ÎN CONTEXTUL UTA GĂGĂUZIA ANALIZATĂ ÎN CADRUL UNEI DISCUȚII PUBLICE

EXPERTIZA ACADEMICĂ CONTRIBUIE LA NOI PERSPECTIVE ASUPRA REFORMEI ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE

RAPORTUL ANUAL CMI 2025: PROMOVAREA PĂCII ÎNTR-O LUME ÎN SCHIMBARE

Noutăți privind educația multilingvă

Rețea națională de formatori creată pentru promovarea educației multilingve în Republica Moldova

În perioada 22–25 iunie 2026, 37 de cadre didactice, profesori universitari și reprezentanți ai instituțiilor de învățământ au participat la Programul de formare a formatorilor în domeniul educației multilingve și al metodologiei Învățării Integrate a Conținutului și al Limbii (CLIL).

Programul a avut drept scop dezvoltarea unei rețele naționale de formatori capabili să sprijine implementarea educației multilingve și să contribuie la dezvoltarea profesională continuă a cadrelor didactice. Acesta contribuie direct la realizarea Planului național de acțiuni pentru implementarea educației multilingve pentru anii 2025–2030, sprijinind transpunerea angajamentelor asumate prin politicile naționale în practici eficiente la clasă.

Pe parcursul celor 4 zile, participanții au explorat principiile și modelele educației multilingve, combinând sesiunile teoretice cu exerciții practice, studii de caz și activități de lucru în echipă.

„Sperăm că această inițiativă va servi, de asemenea, drept punct de pornire pentru Centrul Național de Educație Multilingvă, astfel încât Centrul să poată acționa ca o organizație-cadru pentru școlile din Moldova și să consolideze colaborarea dintre învățământul superior și învățământul preuniversitar”, a declarat Lucia Ceperga, prorectora Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

Programul de formare a beneficiat de expertiză internațională din România, Estonia și Tirolul de Sud, Italia. Formatorii au împărtășit abordări practice în domeniul educației multilingve, oferindu-le participanților posibilitatea de a elabora scenarii de lecții și de a analiza modul în care experiențele internaționale pot fi adaptate la contextul educațional din Republica Moldova.

Tranziția de la rolul de cadru didactic la cel de formator reprezintă un element important pentru ca cunoștințele și abordările practice dobândite în cadrul programului să poată fi transmise unei comunități mai largi de profesioniști din domeniul educației.

„Posibilitatea de a învăța de la formatori și de a cunoaște experiențele lor ne permite să ducem aceste cunoștințe mai departe către colegii noștri și să consolidăm procesul de predare și învățare în școala noastră multilingvă”, a declarat Angela Murzac, directoarea Liceului Teoretic „Dimitrie Cantemir” din Bălți.

Inițiativa se înscrie în eforturile mai ample ale CMI de promovare a educației multilingve în Republica Moldova, inclusiv prin activitățile desfășurate în cadrul Săptămânii Educației, în cadrul căreia CMI a împărtășit cu peste 120 de participanți expertiza privind beneficiile educației multilingve.

Noutăți privind educația multilingvă

CMI aduce expertiză din Tirolul de Sud, România și Estonia pentru sprijinirea educației multilingve

În cadrul Programului de formare a formatorilor, desfășurat în perioada 22–25 iunie 2026, CMI a facilitat expertiza din Tirolul de Sud, România și Estonia pentru a sprijini profesioniștii din domeniul educației din Republica Moldova în dezvoltarea unor abordări practice privind educația multilingvă.

Programul le-a oferit participanților posibilitatea de a analiza diferite modele de învățare și predare a limbilor, inclusiv experiența Estoniei în domeniul educației multilingve și bilingve, abordările României privind diversitatea lingvistică și modelul școlii trilingve ladine din Tirolul de Sud.

O atenție deosebită a fost acordată mediilor de învățare imersive, aportului lingvistic, cercetării-acțiune, cooperării între cadrele didactice și învățării centrate pe elev. Schimbul de experiență internațională a avut drept scop sprijinirea profesioniștilor din domeniul educației în identificarea unor abordări care pot fi adaptate la contextul lingvistic, educațional și instituțional al Republicii Moldova.

„Văd un potențial enorm ca Republica Moldova să devină un exemplu pentru Europa în implementarea educației multilingve, la fel cum modelul școlii ladine a devenit un exemplu important pentru Tirolul de Sud”, a subliniat Renata Zanin, profesoară la Universitatea Liberă din Bolzano, Italia.

Ivan Duminica, reprezentant al Ministerului Educației și Cercetării, a subliniat modul în care cooperarea internațională a accelerat progresul Republicii Moldova în implementarea educației multilingve:

„Vizita de studiu în Tirolul de Sud, organizată cu sprijinul CMI, a oferit Ministerului un impuls real în procesul de implementare a educației multilingve în Republica Moldova, oferindu-ne un model clar al bunelor practici europene”.

Programul a demonstrat valoarea conectării experienței internaționale cu expertiza locală. Valorificând experiența Estoniei, României și Tirolului de Sud, programul a consolidat înțelegerea participanților cu privire la educația multilingvă și le-a oferit instrumentele necesare pentru a împărtăși abordările și practicile relevante cu colegii și instituțiile de învățământ din întreaga țară.

Noutăți privind Agenda Femei, Pace și Securitate

Participarea femeilor consolidează pacea, dialogul și coeziunea socială în Găgăuzia

La 10 iulie 2026, CMI – Fundația pentru Pace Martti Ahtisaari și Platforma pentru Inițiative de Securitate și Apărare (PISA) au organizat la Chișinău o masă rotundă pentru a discuta rezultatele studiului „Rolul femeilor în procesele de pace: necesități și perspective pentru UTA Găgăuzia”.

Evenimentul a reunit reprezentanți ai autorităților publice, organizațiilor internaționale, misiunilor diplomatice, societății civile și experți în domeniile păcii, securității și egalității de gen. Discuțiile s-au concentrat pe modul în care constatările studiului pot contribui la eforturi concrete pentru promovarea Agendei Femei, Pace și Securitate în Găgăuzia.

Studiul subliniază că femeile joacă deja roluri importante în viața comunității, în educație, în administrația publică, în societatea civilă și mass-media, însă experiența și perspectivele acestora rămân insuficient reprezentate în procesele formale de luare a deciziilor.

„Studiul este relevant tocmai pentru că este ancorat în realitățile locale ale Găgăuziei. Abordarea CMI este strâns legată de convingerea că femeile nu trebuie privite doar ca beneficiare ale păcii, ci ca actori ai păcii și participante active la analiză și dialog. O pace construită fără participarea semnificativă a femeilor riscă să fie incompletă”, a subliniat Natalia Djandjgava, manageră de țară CMI.

Studiul arată că o participare semnificativă presupune acces la informații, spații sigure în care femeile să își poată exprima opiniile și oportunități reale de a contribui la stabilirea agendelor și luarea deciziilor. De asemenea, acesta evidențiază importanța consolidării capacităților femeilor de a se implica eficient în dialogul politic și în procesele de consolidare a păcii.

Masa rotundă a oferit un spațiu pentru a conecta constatările studiului cu realitățile și prioritățile actorilor locali. Discuțiile au reconfirmat necesitatea continuării dialogului, consolidării cooperării dintre instituții și societatea civilă, precum și dezvoltării unor mecanisme practice care să sprijine participarea semnificativă a femeilor la procesele de consolidare a păcii și de luare a deciziilor în Găgăuzia.

Studiul este disponibil pe gagauziadialogue.md.

Noutăți privind Platforma de Dialog Civic UTA Găgăuzia

Reforma administrației publice locale în contextul UTA Găgăuzia analizată în cadrul unei discuții publice

La 28 mai 2026, la Comrat a avut loc o discuție publică la nivel de experți privind reforma administrației publice locale din Republica Moldova. Evenimentul a fost organizat de Platforma de Dialog Civic din UTA Găgăuzia, în parteneriat cu Centrul pentru Politici Regionale și Reforme și CMI – Fundația pentru Pace Martti Ahtisaari. La discuții au participat reprezentanți ai Adunării Populare a Găgăuziei, autorități publice locale, mediul academic, societatea civilă, Agenția de Dezvoltare Regională Găgăuzia și experți în politici publice.

Participanții au discutat despre procesul de reformă în desfășurare, cu accent pe posibilele implicații ale acestuia pentru UTA Găgăuzia, inclusiv provocările, riscurile și oportunitățile pentru autonomie. Discuțiile au abordat, de asemenea, necesitatea implicării active a Găgăuziei în procesul de reformă și identificarea unor soluții și scenarii viabile, care să reflecte specificul contextului său instituțional.

Totodată, au fost prezentate și discutate 2 studii analitice elaborate de membrii Platformei. Studiile oferă o bază de analiză pentru evaluarea potențialelor efecte ale reformei administrativ-teritoriale asupra Găgăuziei și formulează recomandări pentru consolidarea capacității instituționale a autorităților publice ale autonomiei.

Primul studiu, **„Analiză privind reforma administrației publice locale în Republica Moldova – perspective pentru UTA Găgăuzia”**, analizează reforma preconizată și impactul potențial al acesteia asupra autonomiei, prezentând scenarii posibile și recomandări pentru consolidarea instituțională.

Cel de-al doilea studiu, **„Reforma administrativ-teritorială în contextul Unității Teritoriale Autonome Găgăuzia”**, examinează posibilele implicații, provocări, riscuri și oportunități asociate reformei administrativ-teritoriale pentru autonomie.

Reprezentanții CMI și partenerii Platformei au reiterat rolul CMI de facilitator al dialogului, oferind un spațiu neutru pentru discuții deschise, transparente și bazate pe expertiză.

Activitatea analitică contribuie la un proces de consultare informat între actorii naționali și regionali cu privire la reforma administrației publice și implicațiile acesteia pentru Găgăuzia.

Ambele studii sunt disponibile pe site-ul www.gagauziadialogue.md, în secțiunea „Rapoarte și documente”, în limbile română și rusă.

Platforma a fost creată în cadrul proiectului „Dialogul privind Găgăuzia”, implementat de CMI cu sprijinul Suediei, și servește drept un spațiu neformal, apolitic și deschis, destinat consolidării participării civice și sprijinirii unor procese regionale de elaborare a politicilor publice mai incluzive și mai responsabile.

Noutăți privind administrația publică

Expertiza academică contribuie la noi perspective asupra reformei administrației publice locale

La 30 iunie 2026, Școala de Administrație Publică a lansat studiul analitic „Reforma administrației publice locale: de la structură la funcții – modelul reformei administrative funcționale integrate (RAFI)”.

Studiul propune o nouă abordare a reformei administrației publice locale, deplasând accentul de la reorganizarea administrativă către capacitatea instituțională, servicii publice eficiente și cooperare funcțională.

Un aspect important al studiului îl constituie abordarea diversității teritoriale a Republicii Moldova. Modelul propune ca UTA Găgăuzia să fie tratată ca o formă asimetrică a nivelului intermediar, integrată funcțional, dar cu păstrarea statutului său specific și evitarea unei abordări uniforme a reformei teritoriale.

Această perspectivă oferă posibilitatea de a analiza modul în care reformele administrative mai ample pot răspunde diferitelor contexte teritoriale.

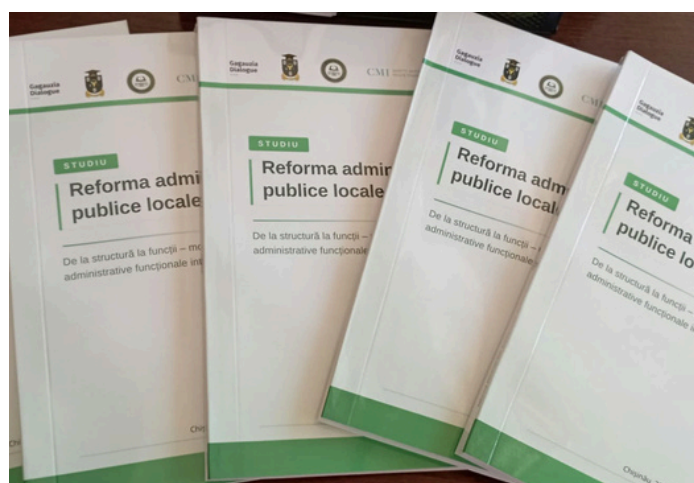
Studiul subliniază, de asemenea, că reforma ar trebui să se bazeze pe funcționalitate, subsidiaritate, implementare graduală și legitimitate socială. În acest context, consultarea publică și participarea semnificativă sunt considerate esențiale pentru consolidarea încrederii și asigurarea faptului că schimbările structurale răspund necesităților comunităților.

Evenimentul de lansare a reunit reprezentanți ai administrației publice, mediului academic, societății civile, experți în politici publice și reprezentanți ai CMI – Fundația pentru Pace Martti Ahtisaari.

Discuțiile au oferit posibilitatea de a examina provocările și oportunitățile reformei în contextul integrării europene a Republicii Moldova și de a analiza modul în care consolidarea capacității administrative poate contribui la o guvernare locală eficientă și receptivă.

Studiul este disponibil integral în limba română, alături de o sinteză în limba engleză, pe Școala de Administrație Publică a USM <http://sap.usm.md/>

Noutăți privind CMI - Fundația pentru Pace Martti Ahtisaari

Raportul anual CMI 2025: Promovarea păcii într-o lume în schimbare

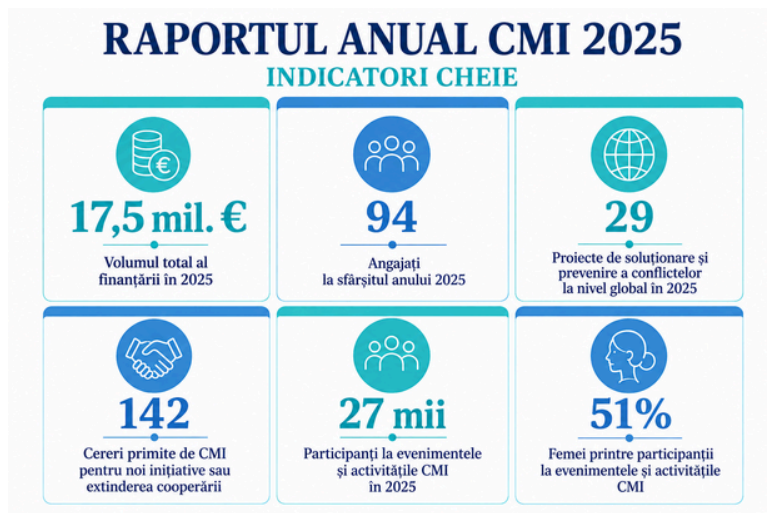
În 2025, CMI – Fundația pentru Pace Martti Ahtisaari a continuat să sprijine procese de pace incluzive și durabile într-un context internațional aflat într-o schimbare rapidă. Prin activitatea sa în diferite regiuni și contexte de conflict, CMI a facilitat interacțiunea dintre actori, a consolidat dialogul și a susținut abordări de consolidare a păcii asumate la nivel local.

Raportul anual CMI 2025 evidențiază angajamentul continuu al organizației față de misiunea sa de bază: prevenirea și soluționarea conflictelor prin dialog, mediere și consolidarea păcii. Raportul oferă o imagine de ansamblu asupra activității CMI, la nivel global, și a parteneriatelor dezvoltate cu actori locali, naționali și internaționali.

Anul 2025 a demonstrat, de asemenea, importanța combinării expertizei internaționale cu asumarea locală puternică. În cadrul programelor sale, CMI a continuat să sprijine procesele de dialog, să dezvolte capacități și să faciliteze schimbul de experiență între diferite contexte.

Aceste abordări se regăsesc și în activitatea organizației în Republica Moldova, unde proiectul „Dialogul privind Găgăuzia” reunește actori din Chișinău și Comrat pentru a sprijini un dialog constructiv și pentru a contribui la dezvoltarea unor mecanisme durabile pentru relațiile dintre centru și autonomie.

Raportul anual subliniază importanța parteneriatelor pentru realizarea unei păci durabile. Cooperarea cu autoritățile naționale, societatea civilă, organizațiile internaționale și alți actori implicați în consolidarea păcii rămâne esențială pentru activitatea CMI și pentru capacitatea organizației de a răspunde dinamicii în schimbare a conflictelor.

Pornind de la moștenirea lui Martti Ahtisaari, CMI continuă să promoveze dialogul ca un instrument practic pentru gestionarea diferențelor, consolidarea încrederii și crearea condițiilor pentru o pace durabilă.

Experiența acumulată prin activitatea sa la nivel global contribuie, de asemenea, la activitatea organizației în Republica Moldova, unde dialogul, incluziunea și cooperarea bazată pe informare rămân în centrul eforturilor de susținere a unor relații durabile și constructive.

Gagauzia Dialogue

CMI
MARTTI AHTISAARI
PEACE FOUNDATION

Sweden
Sverige

„Sprijinirea dialogului instituționalizat și sustenabil privind autonomia Găgăuziei” sau „Dialog privind Găgăuzia” este un proiect care are scopul de a contribui la stabilirea unui dialog constructiv și durabil între autoritățile naționale și locale, prin consolidarea instituțiilor și a capacităților și prin reunirea experților, reprezentanților mediului academic și a altor părți interesate. Proiectul este implementat de CMI – Fundația pentru Pace Martti Ahtisaari, cu sprijinul Suediei.

Contacte:
Str. Columna 131, Chișinău, Moldova
Oficiul CMI – Martti Ahtisaari Peace Foundation în Republica Moldova
Email: cmi.chisinau@cmi.fi
Web: www.gagauziadialogue.md

Acest buletin informativ a fost elaborat în cadrul proiectului „Sprijinirea dialogului instituționalizat și sustenabil privind UTA Găgăuzia”, implementat de CMI – Fundația pentru Pace Martti Ahtisaari și finanțat de Suedia. Opiniile exprimate în acest material aparțin autorilor și nu reprezintă pozițiile CMI sau ale Suediei.